

TELEVİZYON İÇİN ÖYKÜ SENARYO YAZMAK

Doç. Dr. Dursun GÖKDAĞ

Televizyon izlemek uyanık rüya görmeye benzer. O anda yaşananmış gibi, hayatın kendisiymiş gibi gelişen, kimisinde güldüğümüz, kimisinde üzüldüğümüz, sinirlendiğimiz, ya da yeni yeni şeyler öğrendiğimiz bir rüya...

Televizyon rüyasının nasıl görüleceğine karar veren yazardır. Önce rüyayı (konuyu) tasarımlar, sonra da senaryo olarak yazar. Görüp duyduğumuz her şey, büyük ölçüde yazarın tasarımıyla şekil ve sırada ekrana gelir. Dolayısıyla bir programın «iyi» ya da «kötü» oluşunun temel belirleyicisi de senaryo olmaktadır.

Programda yer alacak söz ve görüntüleri uygun şekilde birleştirmek, ne zaman söz, ne zaman görüntünün tek başına kullanılacağına karar vermek senaryo yazma sanatının özüdür. O nedenle, senaryo yazarlarının yazı ve görüntü dilini aynı ustalıklarla kullanabilmeleri gerekir. Hatta kimileri, yazarın bir yönetmen gibi görüntüsel düşünebilmesi gerektiğini ileri sürmektedirler. İşe yeni başlayan, ya da televizyonu bilmeden senaryo yazmaya kalkışanların zorlandıkları nokta, düşündüklerini ses ve görüntü olarak zihinlerinde canlandıramamalarıdır. Tarihi, doğal ve kültürel zenginliklerimizin büyüklüğüne karşın nitelikli senaryo sıkıntısı çekmemizin

birinci nedeni, senaryo yazmanın özel bilgi ve beceri gerektiren, yetenek isteyen bir iş, bir uğraş olmasıdır.

Televizyon programlarımızın nitelik ve nicelik olarak iyileştirilebilmesi için, yeteneğine, kalemine güvenen herkesin yarışabileceği bir ortam hazırlanmalıdır. Bir başka deyişle, senaryo yazarlığı sadece televizyonu bilenlerin, ya da bilenlerle ortak çalışma imkanı bulanların tekelinden çıkarılmalıdır. Başarılı olabilecek yazarları bulup alana kazandıracak yol ya da yolları bulmak ve işletmek zorundayız. Bunun önkoşulu, «televizyonu bilmeme» engelini ortadan kaldırılmasıdır. Benimsenecek yaklaşımlardan birisi, aday yazarlardan senaryo değil de, «öykü senaryo» hazırlamalarını istemek olabilir.

Amaç

Bu yazının amacı, televizyon konusunu hiç bilmeyenlere, öykü senaryonun nasıl hazırlanacağı konusunda yardımcı olmaktır.

İleriki sayfalarda şu soruların yanıtlarını bulacaksınız:

- . Öykü senaryo nedir ?
- . Kimler yazabilir ?
- . Hangi konularda yazılabilir ?
- . Yazma işine nereden başlanır ?
- . Nasıl yazılır ?

Biz bu soruların yanıtlarını, eğitim amaçlı programları esas alarak vermeye çalışacağız. Ancak önerdiğimiz yaklaşımın genel ilkeleri her program türü için geçerlidir.

Öykü Senaryo Nedir?

Öykü senaryo, programın nasıl olacağına ilişkin düşüncelerinizi program yapımcısına anlatmak-açıklamak için kullanacağınız bir vasıta. Bu anlamıyla ne bir senaryodur, ne de senaryo işlevi görür. O, program yapılsın diye geliştirilen-önerilen yaratıcı düşüncenin ilgililere iletimine ve tartışılmasına olanak veren bir araçtır. Tıpkı okunan bir kitabın, izlenen bir filmin baştan sona ve sözlü olarak anlatılmasına benzer. Hani bu yazının başında «televizyon izlemek uyanık rüya görmeye benzer» demiştik... İşte öykü senaryo, bu rüyayı betimleyen bir yazıdır.

Daha yapılmamış bir programı betimleyebilmek için, yazarın programı bitmiş gibi kafasında canlandırabilmesi, deyim yerindeyse «zihnindeki ekranda» görebilmesi gerekir. Yazar, programı izleyiciye sunulacak son şekliyle «gören» ve «işiten» ilk kişidir. Öykü senaryo, yazarın o gördükleri ve işittikleriyle ilgili açıklamalarıdır.

Öykü senaryo ne kadar açık, anlaşılır ve ayrıntılı yazılırsa, ondan hareketle yazılacak senaryo ve hazırlanacak program da yazarın tasarımıladığına o kadar yakın olacaktır. Peki ne kadar ayrıntılı? İlke olarak şu söylenebilir: Öykü senaryoyu okuyacak olan yapımcı ya da yönetmen, programın nasıl başlayacağını, hangi olayların nasıl gelişeceğini ve nasıl sonuçlanacağını kafasında canlandırabilmelidir.

Kimler Yazabilir ?

Mesleği, yaşı, öğrenim düzeyi ne olursa olsun,

- . Hayal gücü geniş,
- . İyi bir gözlemci,
- . Düşüncelerini yazılı olarak iyi anlatabilen,
- . Öğretme ve öğrenmeden gerçekten zevk alabilen öykü senaryo yazabilir.

Eğer bu yetenekleriniz varsa, ya da emin değil ama denemek istiyorsanız pekala başarabilirsiniz de...

Konusu Ne Olabilir?

Program konusunu seçerken, şu noktayı hep akılda tutmak gerekir: Biz televizyon programını kendimiz için değil, başkaları için yaparız. O nedenle, seçilecek konunun bir grubun ihtiyaçları ile ilişkili olması, onların bir sorununa çözüm getirmesi gerekir. Bu bağlamda, aşağıdaki amaçlara yönelik öykü senaryolar yazılabilir.

- . Kimi işlemleri, gerçekleri, ilke ya da kuralları öğretmek.
- . Kimi beceriler kazandırmak.
- . Güdülemek, doğru tutum ve tavırlar kazandırmak.

Televizyon, insanları güdülemek, onlara doğru tutum ve değerler kazandırmak için kullanıldığında en etkili olmaktadır.

İşe Nereden Başlamalı ?

İlk yazacağınız öykü senaryonun bizzat yaşadığımız, yaptığımız, gözlediğiniz ya da duyduğunuz bir konuda olmasının sayısız yararı vardır. Böyle hazır bir konuyu öykülemek, hem başarının hazzına verecektir, hem de kendinize olan güveninizi artıracaktır.

Hazır ya da düşünülerek kurulmuş bir konunun yazımına geçmeden, programın kimlik bilgilerinin çıkarılması gerekir. Bunlar;

- . Hedef kitlenin nitelikleri,
- . İhtiyacın-sorunun ne olduğu ve
- . Amaçlarından oluşur.

Açıklandığında daha iyi görüleceği gibi, yazarın öykü senaryoyu yazabilmesi için kimlik bilgilerine sahip olması gerekir. Aynı bilgiler daha sonra, programın yapımcı ve yönetmenine de gerekecektir. O nedenle kimlik bilgileri -örnekte görülebileceği gibi- öykü senaryonun kapağına da yazılmalıdır. Şimdi bu bilgileri kısaca açıklayalım.

Hedef Kitlenin Niteliklerini Belirle

Hedef kitle kendileri için program yapılacak gruptur. «İlkokul dördüncü sınıf öğrencileri», «ev hanımları», «lise biyoloji dersi öğretmenleri» vb... Yazarın hedef kitlesine ilişkin bilgileri çok kez geneldir. Ancak onları etkilemek, yeni bilgi ve beceriler kazandırmak gerektiğinde, kimi niteliklerini iyice bilmek gerekir. Bunlar;

- . Yaşları,
- . Öğrenim düzeyleri,
- . O konuda bildikleri,
- . Yaptıkları iş,
- . Ekonomik düzeyleri vb. olabilir.

Öykü senaryonun yazımında, hedef kitlenin bu özellikleri esas alınır. Programda kullanılacak kavramlar, verilecek bilginin düzeyi, seçilecek örnekler hep hedef kitlenin bu özelliklerince belirlenir.

Sorunu Tanımla

Öğretim amacıyla yapılan her televizyon programı bir ihtiyacı gidermek, bir sorunu çözmek içindir. Daha önce de değindiğimiz gibi, seçeceğimiz konuyu bizzat yaşamış, gözlemiş, ya da duymuş

olabilirsiniz; veya yeniden özel olarak tasarlayabilirsiniz. Dolayısıyla konunun, yazarın ilgi alanına girmesi doğaldır. Ancak seçilen konu, bir grubun sorunu-sıkıntısı da olmalı ki, yapmak için haklı bir nedenimiz olsun; yaptıktan sonra da izleyici bulabilsin.

İşte bu genel ihtiyaç ya da sorunun sezilmesi-bilincine varılması ve tanımlanması gerekir. Örnek verelim:

- . Hemşirelik okulu birinci sınıf öğrencilerinin fetal dolaşımın anatomi ve fizyolojisini iyice öğrenebilmeleri için bir program hazırlamalıyız.
- . Elektrikli ev aletlerinin neden olduğu kazalar konusunda dikkatli olmaları için, ev hanımlarını bilgilendirmek gerekir.
- . Halk, güneş enerjisinin evlerin ve suların ısıtılmasında nasıl kullanılabileceğini iyice öğrenmek istiyor.
- . İlkokul öğrencileri yer çekimi gibi soyut bir konuyu anlamakta güçlük çekiyor. Bu konu, günlük yaşamda sıkça karşılaşılan olaylarla anlatılabilir.

Yukarıdaki tanımlanmış sorunların hepsinde hedef kitlenin farklı olduğunu dikkat ediniz. Tabi ki, aynı konu farklı kitleler için -farklı düzeylerde- de işlenebilir.

Amaçları Belirle

Amaçlar ihtiyaçtan doğar. Ya da şöyle söyleyelim: Amaçları belirleyen ihtiyaçtır. Ancak ihtiyacın ifade edilmişindeki amaç, öykü senaryonun yazımına klavuzluk edecek kadar açık değildir.

Diyelim ki fetal dolaşımın anatomi ve fizyolojisini hemşirelik birinci sınıf öğrencilerine anlatacak bir program için öykü senaryo yazacaksınız. Buradaki «fetal dolaşımın anatomi ve fizyolojisini anlatma» amacı çok geneldir, çok fazla bir şey söylemiyor.

Yapılacak iş bu genel amacı biraz daha ayrıntılı, biraz daha somut olarak yazmaktır. Bunun için kendinize şu soruları sormanız gerekir: Bu öğrenciler fetal dolaşım programını izlediklerinde;

- . Hangi bilgileri,
- . Hangi becerileri, ya da
- . Hangi tutumları kazanacaklardır ?

Diyelim ki verdiğiniz yanıtlar da şöyle olsun:

- . Göbek bağındaki iki damarın adını bilecek.
- . Fetal dolaşımında normal olan iki değişimin yerini tayin edebilecek.
- . Fetal dolaşım diyagramını dillendirebilecektir.

Görüldüğü gibi öykü senaryonun içeriğinde nelerin yeralacağı şimdi daha bir somutlaşmıştır. Sonuçta öğrencinin ne yapabileceğini söyleyen bu amaçlara «davranışsal amaçlara» diyoruz.

Davranışsal Amaçları Gerçekleştirecek Yaşantıları Belirle

Biz yaşantılar yoluyla öğreniriz. Öykü senaryo yazmanın bu aşamasında, her davranışsal amacın -en iyi- hangi yaşantılarla, yani öğrenciye ne tür uyarılar izletirsek kazanılabileceğine karar vermek gerekiyor. Örneğin «göbek bağındaki iki damarın adını bilecek» amacını alalım. Gerekli yaşantıları belirleyebilmek için şöyle düşüneceğiz:

. Neleri nasıl söylemeliyim,

. Neleri nasıl göstermeliyim ki bu öğrenciler göbek bağındaki iki damarın adını öğrenebilsin. Program tamamlandığında izleyicinin göreceği rüyanın şekillendirildiği aşamadır bu. Onların neleri nasıl göreceğini, neleri nasıl duyacağını bu aşamada kararlaştırıyorsunuz. Bazen hiç bir şey düşünemezsiniz. Bu doğaldır. Bazen düşündüğünüzü beğenmezsiniz. Bazende düşündükleriniz bir' den fazla olabilir.

Eğer yaşadığınız, duyduğunuz, ya da gözlediğiniz bir konuda yazıyorsanız, yaşantıların neler olacağı ve sırası bellidir. Ama bir konuyu özel olarak alıp işlemek istiyorsanız, o zaman gerekli yaşantıları titizlikle düşünüp yaratmanız gerekir.

Programın Biçimi

Yaşantıların neler olacağına karar verildiğinde, yazılacak öykü senaryo şu üç biçimden birine benzeyecek, ya da bunların karışımı olacaktır.

- . Konuyla ilgili görüntüler gösterilirken, üzerine konuşulur. Konuşan gözükmaz.

. Sunucu ya da sunucular konuyu anlatırken, yeri geldiğinde görüntüler verilir. Ya da sunucu bizzat göstererek anlatır.

. Dramatik olabilir.

Siz bu program biçimlerinden belki yüzlercesini izlemiştirsinizdir. Nasıl yapıldığını bilemediğiniz, ama hayret ve hayranlık duyduğunuz, etkilendiğiniz pek çok program olmuştur. Yaşantıları belirlerken, o programlarda sizi etkileyenin ne olduğunu, ses ve görüntülerin nasıl kullanıldığını düşünün... Bugün televizyon teknolojisi öyle bir düzeye ulaşmıştır ki, sizin düşünebileceğiniz-önerebileceğiniz her şeyi gerçekleştirmek mümkündür. Yeter ki ne istediğinizi iyi açıklayın.

İyi Programın Ölçüsü

Bazen aynı konuyu sunmanın iki ya da daha çok biçimini düşünmüş olabilirsiniz. Tabi bunlar arasından seçim yapmanız gerekir. O zaman akla şu soru geliyor: Nasıl seçelim? Yani iyi bir programın nitelikleri nelerdir? Ne yazık ki her programa uygulanabilecek geçerli bir reçete yoktur. Ölçü sizsiniz, sizin kararınızdır. Bu noktada yine izleyipte beğendiğiniz programları düşünün. İlke olarak şu söylenebilir: İyi bir öğretim programı,

. Eğlendirmek ve

. Bilgi vermek gibi iki temel niteliğe sahip olmalıdır.

Her programın izleyeni eğlendirmesi gerekir. Aksi halde izleyici olmaz. Eğlendirmek kavramı, insanın izlemekten hoşnut olması, zevk alması anlamında kullanılmıştır.

İkinci ölçüt programın özüyle ilgilidir. Hazırlayacağımız öykü senaryo esas alınarak yapılacak program, eğlendirirken öngörülen amaçları da gerçekleştirmelidir. Öykü eğlendirici olsun derken, amaçların ikinci planda kalması tehlikesi her zaman vardır.

Öyküyü Yazıya Dökmek

Düşündüğünüz program kafanızda iyice netleşti mi? Gözünüzü kapadığınızda, programın bitmiş şekli, bir film gibi gözünüzün önünden geçiyor mu? Evet diyorsanız, artık yazmaya geçebilirsiniz.

Başta da söylediğimiz gibi, öykü senaryo yazmak, tıpkı okunan bir kitabı, izlenen bir filmi baştan sona anlatmaya benzer. O

üslupla yazılır. Anlatırken yaptığımız gibi, bazen bir kişiyi, bir mekanı, ya da bir olayı -önemli bulduğumuz için- ayrıntılı olarak betimleriz. Yine kimi konuşmaları, ya da sözleri aynen tekrarlarız. Bütün bunlar öykü senaryo yazılırken de yapılır.

Sizin yazar olarak istediğiniz, düşündüğünüz gibi, düşündüğünüze yakın bir programın hazırlanmasıdır. Bunun için, yapımcıya yardımcı olmanız, zihninizde canlandırdığınızı ona çok iyi aktarmanız gerekir.

Bir Uyarı

Siz büyük bir olasılıkla öykü senaryo yazdığınız konunun uzmanısınız. Konuyu bilmenizin yararı açıktır. Ancak olası iki sakıncayı da unutmamak gerekir.

- . Konuyu iyi bilmeniz, düzeyin tutturulamaması, gereğinden çok şeyin verilmesi, ya da gereksiz ayrıntılara inilmesi gibi istenmeyen sonuçları da getirebilir.
- . Kolayınıza geldiği için kendi iş yapma-soruna yaklaşma biçiminiz üzerinde ısrar ederseniz, daha yararlı olabilecek yaklaşımları göremeyebilirsiniz.

O nedenle konuyu uzmanı bile olsanız, ilgili kaynaklara ulaşmalı, onları okumalı, izlemeli, hatta ilgililerle tartışmalısınız.

Öykü Senaryo Örneği

Aşağıdaki örnek, yazarın 1987 yılında açılan bir yarışmada mansiyon alan bir senaryosuna aittir. Bir öykü senaryonun senaryoya nasıl dönüşmüş olduğunu somut olarak gösterebilmek için, öykü senaryo ve asıl senaryo birlikte verilmiştir. Senaryo, bir sonraki aşamada -yönetmen tarafından- bu kez «çekim senaryosu»na dönüştürülecek ve çekilecektir.

Öykü senaryonun, programın bitmiş şeklini baştan sona -bazen görüntüyü açıklayarak, bazen konuşmaları aynen vererek- ayrıntılı bir şekilde betimlediğine dikkat ediniz. Öykü senaryoyu, sayfanın sağ üçte ikilik kısmına yazınız. Soldaki boşluğa da, görüntü ile ilgili açıklamalarınız varsa onları yazınız.

ÖYKÜ SENARYO

Dizinin adı	:	
Programın adı	:	Trafikle Şaka Olmaz.
Konusu	:	Çocukların trafik kurallarını benimsemeleri için, ebeveynlerin sadece doğruları söylemeleri yetmez. Bu doğruları kendi davranışlarında da göstermeleri, onlara örnek olmaları gerekir.
Hedef kitle	:	Ebeveynler
Yaşı	:	
Öğrenim düzeyi	:	İlkokul ve yukarısı
Mesleği	:	
Amaçları	:	Bu programı izleyenler, <ul style="list-style-type: none"> . İlkokul öğrencisinden beklenen, trafik kurallarına uygun davranışların neler olduğunu, . Ebeveynlerin çocuklara kötü örnek olabilecek yanlış davranışlarını, . Çocukların doğru davranışları edinmeleri için ebeveynlerin nasıl davranmaları gerektiğini bileceklerdir.

Yazarı	:	Dursun Gökdağ
Adresi	:	Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, 26470 ESKİŞEHİR
Tel	:	50581

TRAFİKLE ŞAKA OLMAZ

Sadık (büyük baba) ile Gülden (anne), Emrah'ı okula yolcu etmektedirler. Sadık mutlu bir şekilde Emrah'ın gidişini izlerken, «Emrah» diye seslenir. Emrah dönünce, Sadık «olmaz» anlamında işaret parmağını sallar. Aynı işareti Emrah'ta yapar ve ikisi birlikte «trafikle şaka olmaz» derler. Ve Emrah yoluna devam eder. Emrah'ın trafik kurallarına ne derece uyduğunu kontrol için, arkadan Sadık'ta çıkar.

Emrah işlek bir caddeden karşıya geçmek için geçide doğru giderken, karşı kaldırımda, arkadaşısı Oya kendisini görür. Oya Emrah'a seslenerek, geçit olmayan yerden geçmesini işaret eder. Emrah, geçitten geçip geleceğini ve beklemesini söyler; ve yürümeye devam eder. Bu durumu Sadık görmüş ve torununun davranışından mutlu olmuştur. Emrah geçitten geçer, kendisini bekleyen Oya'ya yetişir ve birlikte yürürler. Sadık'da karşı kaldırımdan torununu izlemeye devam eder.

Emrah ve Oya ana caddeye çıkan bir sokağa geldiklerinde, Emrah eliyle Oya'yı durdurur. Kurallara uygun olarak soluna ve sağına bakarak karşıya geçerler.

Çocuklar tekrar karşıya geçmeleri gereken ışıklı bir kavşağa ulaşır ve yeşilin yanmasını beklerler.

Bu sırada bir bey -kavşağın 3-5 metre aşağısında- elinde tuttuğu torunuyla, arabaların arasından Sadık'ın olduğu tarafa geçer. Sadık onları görmüştür. Yeşil yanar, Oya ve Emrah'da aynı tarafa geçerler.

Az önce geçen adam, çocuğuna, «dönüşte karşıdan karşıya geçerken dikkatli ol emi canım» diyerek çocuğa el sallar... Adam geri döndüğünde Sadık'la karşılaşır. Konuşmalarından bi-

ribirlerini tanıdıklarını ve adamın adının da Sadık olduğunu öğreniriz. Sadık adama birlikte çay içmeyi önerir. Birlikte caddeyi gören bir kiraathaneye ve cam kenarına otururlar.

Adam Sadık'a, Emrah'ı ne zamandır okula yalnız gidip gelirken gördüğünü, akıllı ve söz dinler bir çocuk olduğunu söyler. Sadık, her çocuğun söz dinleyeceğini, «sen söylediğin sözü tutarsan başkasına da dinletebilirsin» diyerek, o sırada caddeden geçmekte olan bir bayanı işaret eder... «Al işte... Duran iki aracın arasından bile geçmemek gerekirken hanımefendi oniki aracın arasından geçiyor.»

Adam Sadık'a hak verir. Sadık adama, az önce kendisinin de aynı şeyi yaptığını söyler ve cümlesini «trafikle şaka olmaz» diye bitirir. Adam utanarak «haklısın Sadık. Söylediğimizle yaptığımız birbirini tutmuyor» der.

Olay o anda oluyormuş gibi gösterilir.

Sadık, bir gün Emrah'la okula gelirken karşıya yanlış yerden geçmeye çalışan bir bayanı nasıl uyardığını, o bayanın kendisini nasıl terslediğini anlatır. Sinirlenmiştir. «Bu insanlar yaptıkları hatanın hayati olduğunu görmüyorlar. Trafikle şaka olmaz. Eğitimleri yok bunların adaş...»

Adam mahcup bir şekilde o eğitimsizlerden birinin de kendisi olduğunu söyler. Sadık «Hay Allah... Ben o hanıma sinirlenip hıncımı senden aldım galiba.» Diyerek adamın gönlünü almaya çalışır.

Adam uyarılarından ötürü Sadık'a teşekkür eder ve söylediklerinde haklı olduğunu söyler. Sadık trafik kurallarına uymanın önemine işaret ederek, kazaların yüzde doksanbeşinin insan hatasından kaynaklandığını belirtir. Adam Sadık'ı dinlerken dalar ve az önce torunuyla

Adamın o geçişi tekrar gösterilir.

karşıya geçişini düşünür... Torununa, «dönüşte karşıya geçerken dikkatli ol emi canım» diyerek el sallayışını iştirip görürüz.

Adam hayallerinden uyanıp Sadık'a: İnsanın davranışlarıyla çocuğa örnek olması gerektiğini, gerekirse özel olarak çarşıya pazara götürmesi gerektiğini, çocuğun doğru davranışlarında onu teşvik etmek, yanlışlarında ise uyararak gerektiğini söyler.

Adamın bu içten konuşmaları sırasında, Sadık, «tabi», «tabi» diyerek hoşnutluğunu ve katıldığını belli eder.

Sadık'ın anlattıkları gösterilir.

Sadık, «Ağzına sağlık adaşım. İşin püf noktası bu işte: Doğruyu söyleyeceksin, doğruyu yapacaksın.» Sadık devamla, Emrah'ı okula götürüp getirirken, doğru kuralları nasıl anlatıp uyguladığını, aynısını Emrah'ın anne-babasının da yaptığını anlatır. Bütün bunlarla yetinmediğini belirterek, «... biz torunla rolleri değiştik: Ben torun oldum, o dede... Ve benim ona söyleyip yaptıklarımı o bana yaptı.» der. Sadık konuşmasını, Emrahın artık okula yalnız gidip geldiğini, ama içine sinmediği için ara sıra uzaktan izlediğini belirterek bitirir. Adam, «İyi çırak ustası yokken anlaşılırmış.» der.

Adam izin isteyip ayrılırken, Sadık bir çay daha içeceğini söyleyerek kalır. Sadık çayını söyler ve dışarıyı seyretmeye başlar.

Adaşını yanlış yerden geçmeye çalışan birisini uyarıp birlikte ışıklı geçide giderken gören Sadık mutlu olur ve kendi kendine söylenir: «Trafiikle şaka olmaz.»

TRAFİKLE ŞAKA OLMAZ
(senaryo)

1. APARTMAN: İÇ: GÜNDÜZ

Bir apartman dairesinin dış kapısı. Anne (30 yaşlarında) ve büyük baba (Sadık: 50-55 yaşlarında) Emrah'ı okula uğurlamaktadırlar.

SADIK (EMRAHIN ARKASINDAN SESLENİR)

— Emrah...

Emrah bir-iki basamak indiği merdivende durur ve geriye döner. Sadık işaret parmağını «olmaz» anlamında sallar. Aynı şeyi Emrah'da yapar...

SADIK ve EMRAH (BİRLİKTE)

— Trafikle şaka olmaz.

İkisi de mütebessim. Emrah mutlu bir şekilde merdivenlerden iner. Sadık kapının arkasındaki portmantodan ceketini alır ve Emrah'ın arkasından çıkar.

2. CADDE: DIŞ: GÜNDÜZ

Emrah kaldırımında gitmekte, Sadık ise, onu uzaktan izlemektedir. Bir arkadaşı karşı kaldırımdan Emrah'ı görür. El-kol hareketleri de yaparak sesini duyurmaya çalışır. Nihayet Emrah'da onu görür.

OYA (KARŞI KALDIRIMDAN)

— Emraah gelsene... Burdan geç burdan...

Emrah eliyle beklemesini işaret eder. Yine işaretle geçitten geçip geleceğini anlatır ve geçide doğru yürür. Sadık bu durumu görmüştür. Torununun davranışı nedeniyle de mutludur.

SADIK (KENDİ KENDİNE)

— Aslanım benim, her yerden geçilmez tabi...

Emrah yaya geçidinden geçer, kız arkadaşına ulaşır ve birlikte yürümeye başlarlar. Sadık karşı kaldırımdan onları izleyerek yü-

rür. Ana caddeye çıkan bir sokağa geldiklerinde, Emrah arkadaşısını kolundan tutarak durdurur. Önce sola, sonra sağa ve tekrar sola bakarak karşıya geçer. Sadık torununun bu davranışını gururla izler.

Emrah ve Oya, ışıklı bir kavşağa gelir ve yeşilin yanmasını beklerler. Bu kavşağın 3-5 metre uzağında bir bey (45-50 yaşlarında), elinden tuttuğu 7-8 yaşlarındaki çocuk ile arabaların arasından ve tehlikeli bir şekilde Sadık'ın bulunduğu tarafa geçer. Bu tehlikeli geçisi Sadık da görmüştür. Bu sırada yeşil yanar ve Emrah'la Oya da geçerler.

Az önceki tehlikeli geçişi yapan bey çocuğuna

— Hadi güle güle. Dönüşte karşıdan karşıya geçerken dikkatli ol emi yavrum...

Adam geriye dönerken Sadık'la karşılaşır.

ADAM

— Merhaba Sadık nasılsın ?

SADIK

— Merhaba adaş. gel sana bir sabah çayı ısımarlayım. Vaktin var mı ?

Sadık adaşının cevabını beklemeden koluna girer ve yürürler. Sadık bir gazete alır ve tekrar çay içecekleri yere yönelirler.

3. KAHVEHANE: İÇ: GÜNDÜZ

Sadık ve adaşı caddeyi yukarıdan gören bir kahvehanenin caddeye bakan tarafına otururken, Sadık eliyle çaycıya «İki» işareti yapar.

ADAM

— Geçen senin torunu gördüm. Artık kendim gidip geliyorum dedi.

SADIK

— Öyle. Torun artık yalnız gidip geliyor.

ADAM

— Akıllı çocuk, söz dinler tabi...

SADIK

— Aslında her çocuk söz dinler. Ama sen söylediğin sözü tutarsan başkalarına da dinletebilirsin...

Sadık cümlesinin sonuna geldiğinde gözü dışarı kayar: ışıklı kavşaktan geçmeyen bir anneyi göstererek...

SADIK (BAŞIYLA SOKAĞI İŞARET EDEREK)

— Al işte... Duran iki aracın arasından bile geçmemek gerekirken, hanımefendi onikisinin arasından geçiyor.

ADAM

— Doğru vallahi... Geçende öyle birisini ezdiler ya... Aynen bunun...

SADIK (SÖZÜNÜ KESEREK)

— Onun için mi az önce geçicem diye arabaların arasında cambazlık yaptın. Üç metre aşağıda kavşak var... Sen de aynı şeyi yaptın. Hiç trafikle şaka olur mu...

ADAM (UTANMIŞ)

— Haklısın Sadık. Söylediğimizle yaptığımız birbirini tutmuyor.

SADIK

— Geçenlerde bir tanesini uyarayım dedim, yapıp yapacağıma pişman etti.

4. CADDE: DIŞ: GÜNDÜZ

Geçilmemesi gereken bir noktadan karşıya geçmeye çalışan anne ve çocuğu. Kaldırımdan cadeye her adım attıklarında yoldan geçen araba geçer ve tekrar kaldırıma çıkarlar. Sadık yanında Emrah'la bayana yaklaşırlar.

SADIK

— Hanımefendi bakın şu az ileride bir yaya geçidi var...

BAYAN

— Biliyorum. Buradan geçmek yasak mı?

SADIK

— Trafikle şaka olmaz. Hem yaptığınız doğru değil, hem de (YANINDAKİ ÇOCUĞU GÖSTEREREK) kötü örnek oluyorsunuz...

BAYAN (SİNİRLİ)

— Sen ne karışsın be... Kötü örnek oluyorsam kendi çocuğuma oluyorum. A aa deli mi ne...

Bayan sözünü bitirmeden arabaların arasına dalar. Sadık şaşırıp kalmıştır.

5. KAHVEHANE: İÇ: GÜNDÜZ**SADIK (KIZGIN)**

— Bu insanlar deli değillerse -ki değiller- yaptıkları hatanın hayati olduğunu göremiyorlar. Trafikle şaka olmaz. Eğitimleri yok bunların adaş...

ADAM (MAHÇUP ve ÜZÜNTÜLÜ)

— Yok tabi. Ve mualesef o eğitimsizlerden biri de benim...

SADIK (GÖNÜL ALIRCASINA)

— Hay allah... Ben o hanıma sinirlenip hıncı mı senden aldım galiba...

ADAM

— Yo yo yo sana teşekkür ederim. Dediklerinde yerden göğe haklısın. Haklısın tabi.

SADIK

- Sağ ol adaş. İnan ki trafik kurallarına uydukça, ölenlerimizin de, sakat kalanlarımızın da sayısı azalacak... Çünkü trafik kazalarının yüzde 95'inde hatalı olan insan... Ve biz insanlarımıza pekala doğrusunu da öğretebiliriz.

Adam Sadık'ın sözlerini dinlerken dalar ve söylenenler giderek hafifler, kaybolur. Buna paralel olarak adamın görüntüsü de bulanıklaşır ve az önceki karşıdan karşıya geçişi, kızına söylediği «Dönüşte karşıdan karşıya geçerken dikkatli ol emi canım» sözü tekrar görüntüye gelir. Adamın çocuğu uzaklaşırken, tekrar görüntü netsizleşir ve fonda adamın sesi duyulur.

ADAM

- Çocuğa yap dediğini insanın önce kendi yapmalı. Doğruyu-yanlış göstermek için, icabında ne bileyim alıp çarşıya pazara götürmeli... Her doğru yaptığında çocuğu tebrik etmeli,teşvik etmeli. Yanlış yapınca da usulü dairesinde uyarmalı...

Adamın görüntüsü ilk cümlesinin bitiminde netleşir. Sözlerini içten ve inanarak söyle. Sadık adamın söylediği her cümlenin sonunda «tabi», «tabi» diyerek mutluluğunu gösterir.

SADIK (MUTLU BİR İFADE İLE)

- Ağzına sağlık adaşım. İşin püf noktası bu işte: Doğruyu söyleyeceksin, doğruyu yapacaksın. Çocuğa, doğru yapınca yaptığının ne kadar önemli olduğunu, yanlış yapınca da niçin yanlış olduğunu açıklayacaksın... Bak ben torunu 15 gün okula yalnız göndermedim. Her trafik kuralını tekrar tekrar hem anlattım, hem de birlikte uyguladık.

Bir kaç sefer annesiyle babasıyla gönderdim, aynı şeyi onlar da yaptılar. Sonra biz torunla rolleri değiştik. Ben torun oldum,

o dede... Ve benim ona yaptıklarımı o bana yaptı.

Şimdi kendi gidip geliyor. Ama çevrede istemediğin kadar yanlış yapan var birader. Onun için ara-sıra uzaktan uzağa takip edeyim dedim. Maşallah çok iyi...

ADAM

— İyi çirak ustası yokken anlaşılırmış...

Sadık ve adaşı bu espiri üzerine gülüşürken, adaşı Sadık'a gidip gitmeyeceğini sorar. Sadık bir çay daha içeceğini söyler ve adaşın izin isteyip ayrılır. Sadık gazetesine göz atar sonra dışarıya bakar... Adaşı ışıklı kavşağa doğru yürürken, yanlış yerden geçmek için caddeye adımını atan bir gencin kolundan tutar ve geçit noktasını gösterir...

SADIK (MÜTEBESSİM)

— Trafikle şaka olmaz...

YARARLANILAN KAYNAKLAR

Blumenthal, Howard J. **Television Producing and Directing**. New York: Barnes and Noble Books; A division of Harper and Row Publishers 1987.

Combes, Peter, John Tiffin. **Television Production for Education**. London: Focal Press, 1978.

Kemp, Jerrold E., Deone K. Dayton. **Planning and Producing Instructional Media** (Fifth Edition). New York: Harper and Row Publisher, 1985.

Mager, Robert F. **Preparing Instructional Objectives** (Second Edition). Belmont, California: Fearon Pitman Publishers, 1975.